

Максим Сироватченко
Київський національний університет внутрішніх справ, магістр,
помічник нотаріуса
m.syrovatchenko@gmail.com

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

<http://doi.org/10.23939/law2023.39.134>

© Сироватченко М., 2023

В сучасних умовах дослідження нормативно-правової бази у сфері нотаріату є як ніколи актуальним. Це пов'язано з тим, що в умовах воєнного стану, нотаріат, як і інші структури, що представляють нашу державу, зазнали значних змін задля безпеки країни. Саме тому метою цієї статті стало дослідження окремих аспектів вчинення нотаріальних дій під час військового стану в Україні, що зосередило в собі дослідження розкриття питань законодавства, захисту прав громадян, ролі нотаріусів та їхніх обов'язків у період воєнного стану з таких питань, як посвідчення документів, розірвання шлюбу, оформлення доручень, відчуження нерухомого майна, спадкування тощо. Для цього в процесі написання ми використовували низку методів дослідження, а саме: методи філософського, загальнонаукового та спеціально-наукового рівня. Так, серед філософських методів наукового пізнання застосовували такі методи, як метод діалектичного пізнання (що допомогло забезпечити об'єктивність, всебічність, конкретність і повноту дослідження), а також логічний метод (основними прийомами якого є аналіз і синтез, індукція та дедукція, аналогія, сходження від конкретного до абстрактного і від абстрактного до конкретного) тощо. Серед загальнонаукових методів ми використовували такі методи, як системного аналізу, цільовий, техніко-юридичний та порівняльно-правовий методи, що дали змогу цілісно проаналізувати законодавчі положення, які зазнали змін в умовах воєнного часу в сфері нотаріату. Водночас ми також використали такі спеціально-наукові методи, як формально-догматичний (під час аналізу зовнішніх форм права) та тлумачення права, які були необхідні для з'ясування змісту низки принципів і норм національного права, що сприяло виявленню певних закономірностей формування, функціонування та розвитку нотаріату в умовах війни. Внаслідок проведеного дослідження ми визначили, що незважаючи на оновлення та прийняття низки нових нормативно-правових актів у сфері нотаріату, наша держава зуміла вчасно інформувати нотаріусів щодо всіх внесених змін до законодавчих актів, що дає змогу забезпечувати в умовах війни в Україні безпеку не лише громадян України, а й їхніх прав та майна у сфері нотаріату, а також безпеку нотаріусів у сфері їх діяльності. Це дає нам підстави стверджувати, що Україна в міру появи тих чи інших проблем, що пов'язані з війною в Україні, вживала всіх необхідних дій задля безпеки громадян України та врегульованої діяльності нотаріусів.

Ключові слова: нотаріат; нотаріальні дії; війна; воєнний стан.

Постановка проблеми. На сьогодні дослідження окремих аспектів вчинення нотаріальних дій під час воєнного стану в Україні полягає насамперед в ідентифікації та аналізі ключових питань, які виникають у контексті нотаріальних послуг під час воєнного стану. Своєю чергою це перед-

бачає вирішення ряду аспектів, серед яких основним можна вважати саме зміни в законодавчій базі країни, оскільки розгляд законодавства, яке регулює процедури вчинення нотаріальних дій під час воєнного стану в Україні, не може не зазнавати змін. У зв'язку з цим виникає низка правових обмежень, визначення яких пов'язані з вчиненням нотаріальних дій у воєнний період. Відтак можна стверджувати, що під час воєнного стану в країні є свої особливості вчинення нотаріальних дій, оскільки розгляд особливостей та процедур, які стосуються нотаріальних дій у воєнний час, такі як встановлення ідентичності осіб, що перебувають у воєнній зоні, та інші аспекти, пов'язані із забезпеченням безпеки та легальності документів. Як наслідок, для нотаріусів виникають додаткові права та обов'язки, оскільки аналіз прав та обов'язків нотаріусів під час воєнного стану включають їхню роль у підтримці правопорядку та забезпеченні легальності документів. Тобто на нотаріусів покладається захист прав громадян, оскільки дослідження того, як забезпечити захист прав громадян у воєнний період через вчинення нотаріальних дій, охоплює визначення процедур для забезпечення їхніх прав та інтересів.

Аналіз дослідження проблеми. На сьогодні значна кількість науковців провадить аналіз діяльності нотаріусів та здійснення ними їх нотаріальних дій. Наприклад, дослідження щодо вчинення нотаріальних дій в умовах воєнного стану здійснювали такі науковці, як В. В. Бобріченко, І. М. Ілюпол, Р. О. Кракан, К. Краснікова, Е. А. Крістева, О. В. Марченко, В. Р. Негіна, О. Письменний, К. Резворович, Д. Роман, О. А. Руда, К. І. Спасова, О. Г. Тимошук, Ю. О. Федорчук, Є. М. Щербина тощо. Проте слід зауважити, що більшість із вказаних науковців та інших юристів-практиків під час аналізу вчинення нотаріальних дій зосереджують свою увагу лише на одній із дій, які вчиняє нотаріус, наприклад спадкування, переоформлення нерухомого майна тощо. Однак комплексного аналізу змін законодавчої бази та аналізу вчинення нотаріальних дій під час війни загалом дуже мало і лише ознайомчого характеру. Тому вважаємо за необхідне провести комплексний аналіз внесених оновлень до чинних нормативно-правових актів та прийнятих нових законодавчих актів і визначення їх впливу на діяльність нотаріусів під час її здійснення.

Мета статті. Мета дослідження окремих питань (аспектів) вчинення нотаріальних дій під час воєнного стану в Україні – розкриття питань законодавства, захисту прав громадян, ролі нотаріусів та їхніх обов'язків під час воєнного стану з таких питань, як посвідчення документів, розірвання шлюбу, оформлення доручень, відчуження нерухомого майна, спадкування тощо.

Виклад основного матеріалу. З моменту свого виникнення нотаріат є унікальним інститутом превентивного правосуддя, покликаний забезпечувати чітку реалізацію прав і законних інтересів учасників цивільного обігу з метою попередження звернення останніх до судових інстанцій по захист. Здійснюючи від імені держави передбачені законодавством нотаріальні дії, нотаріуси є ключовою ланкою ефективно функціонуючої правової системи і невід'ємним елементом демократичної правової держави [1, с. 282].

У зв'язку з недавніми змінами законодавства у сфері нотаріату в умовах воєнного стану доцільно наголосити на важливих аспектах, що врегульовані по-новому, адже державна влада в цей складний для України період не забуває про громадян і впорядковує діяльність нотаріусів на період воєнного стану. Із запровадженням правового режиму воєнного стану в Україні нотаріусів позбавили можливості повною мірою виконувати свої посадові обов'язки щодо вчинення нотаріальних дій. Тому логічно, що законодавство у сфері нотаріату потребувало суттєвих змін, насамперед для безпеки [2, с. 23].

Під час впровадження воєнного стану Кабінет Міністрів України вніс низку змін до законодавчих документів, які регламентують порядок роботи нотаріату з урахуванням усіх особливостей. Українські нотаріуси продовжують свою роботу з метою забезпечення потреб громадян у вчиненні матеріальних дій. Основною метою внесення змін у порядок нотаріальної діяльності є спрощення доступу фізичних та юридичних осіб до нотаріальних послуг. Для цього вимоги до

вчинення нотаріальних дій були свідомо знижені, однак, лише до такої міри, яка дозволяє забезпечити законність та не порушує основні принципи нотаріальної діяльності [3, с. 364].

Насамперед внесені в інститут нотаріату зміни були пов'язані із тим, що було спрощено процедуру доступу фізичних та юридичних осіб до послуг, які надаються нотаріусами. Було змінено певні вимоги, які висуваються до вчинення нотаріальних дій, водночас при вчиненні таких дій передбачено обов'язок дотримання законності та власне основних засад нотаріальної діяльності. Так, наприклад, законодавством передбачена імперативна норма стосовно форми нотаріально посвідчених документів, суть якої полягає у тому, що в процесі такої діяльності обов'язково повинні використовуватися бланки встановленого зразка. Проте збройна агресія російської федерації призвела до неможливості постачання таких бланків, а тому на період дії правового режиму воєнного стану нотаріуси отримали право посвідчувати доручення та інші документи на звичайному папері, водночас вказуючи реквізити нотаріуса, що вчинив відповідні дії [4, с. 104–105].

Повномасштабне військове вторгнення Російської Федерації 24 лютого 2022 року на територію України спричинило в країні і суспільстві появу нових викликів, нових правових проблем і колізій, ускладнення функціонування державних органів в областях, де ведуться активні бойові дії тощо. У зв'язку з цим виникає необхідність роз'яснення нових умов розірвання шлюбу під час дії воєнного стану, адже процедура має певні особливості з урахуванням наслідків війни в країні. Варто відзначити, що воєнний стан не є перешкодою для розірвання шлюбу, адже сімейні інститути засновані на добровільності і в разі виявлення подружжям або одним з подружжя бажання припинити шлюбні правовідносини, воєнним станом це право не може бути обмежено [5, с. 653–654].

Щодо процедур нотаріального оформлення документів, а саме доручень, необхідно наголосити, що відчуження та застава нерухомості за дорученням заборонені. Використання доручення можливе лише для набуття, тобто отримання у подарунок чи купівлі, також для здачі в оренду нерухомості. Таке рішення було прийнято для безпеки власника, адже в умовах війни не можливо перевірити, чи жива особа, яка давала доручення. До того ж доручення на нерухомість, генеральне доручення на все майно, корпоративні права, а також на автомобіль строком понад три місяці робитимуть на бланку, а всі інші доручення – на аркуші паперу із зображенням герба України та відомостями про нотаріуса [6, с. 225].

29 червня 2022 року набула чинності постанова Кабінету Міністрів України від 24 червня 2022 року № 719 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо нотаріату та державної реєстрації в умовах воєнного стану” (далі – постанова № 719) [7], якою також були внесені зміни щодо порядку відчуження нерухомого майна. Зокрема, із змінами, внесеними до постанови № 164 [8] згідно з постановою № 719, забороняється нотаріальне посвідчення договору щодо відчуження нерухомого майна до закінчення одного місяця з дня державної реєстрації права власності відчужувача, якщо таке право набуто ним під час дії в Україні воєнного стану на підставі договору або у зв'язку з передачею майна у власність юридичної особи як внесок, або у зв'язку з виходом із складу засновників (учасників) юридичної особи [9, с. 187].

Перелік правочинів наданий в постанові, зокрема й щодо відчуження, поділу (виділу) нерухомого майна, посвідчення договорів позички, найму (оренди), відчуження цінних паперів, корпоративних прав тощо [10]. Особливу увагу слід акцентувати на тому, що постанова відносить ці правочини до правочинів з цінним майном, а також надає перелік нотаріусів, які мають право працювати з вказаним цінним майном [11, с. 770]. Питання, вирішені щодо правочинів із цінним майном, мають на меті відновлення ринкових відносин для стабілізації економіки країни та захист суспільства від протиправних посягань [11, с. 772].

Доповнюючи вищезгадане, 28.02.2022 року Кабінетом Міністрів України було прийнято постанову №164 “Про деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану” [8], в якій було визначено певні обмеження на так звані ризикові нотаріальні дії, такі як заборона звернення стягнення на майно, що перебуває у заставі, заборону відчуження майна на підставі доручення, виданого більше ніж місяць тому, зупинення строку для подання заяви про прийняття спадщини, водночас всі ці

положення постанови супроводжувались роз'яснювальною роботою Міністерства юстиції України, “враховуючи, що висока місія нотаріуса передбачає повсякчасну роботу в атмосфері безспірності, Міністерство юстиції застерігає стосовно неухильного дотримання пунктів Постанови, що забезпечить виконання нотаріусом обов'язку сприяти фізичним та юридичним особам у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, як це передбачено абзацом третім статті 5 ЗУ “Про нотаріат” [12] “потреба у цих обмеженнях викликана в першу чергу необхідністю захистити громадян, які в умовах війни не можуть отримати вільний доступ до органів нотаріату”. Тому, на думку Міністерства юстиції України, деякі статті ЦКУ можуть або не виконуватись зовсім, або трактуватись по-іншому [13; 14, с. 24–25].

Порядок прийняття Постанови № 164, публікації листів та роз'яснень Мінюстом, які суперечать цивільному законодавству України, а особливо ЦКУ та Конституції України рано чи пізно повинно було отримати негативні наслідки [8; 13; 15]. Серед таких наслідків можна перерахувати для прикладу такі: нотаріуси, фактично не маючи доступу до спадкового реєстру на територіях, де велись активні бойові дії, заводили спадкові справи без внесення їх до Спадкового реєстру, що призвело до дублювання спадкових справ, у Постанові зазначено, що тільки заяви про прийняття спадщини подаються протягом десяти місяців, щодо статусу про заяви про відмову від прийняття спадщини нічого не зазначено, також дуже дивним є порушення конституційного права громадян щодо розпорядження власним майном, тобто особа не може реалізувати свій об'єкт нерухомого майна частіше ніж раз на місяць, що є порушенням ст. 41 Конституції України [14, с. 25–26; 15].

У зв'язку з введенням воєнного стану в Україні, згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 164 від 28.02.2022 року “Про деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану” [8], було внесено ряд змін у Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, що діятимуть в умовах воєнного стану та які будуть діяти ще протягом одного місяця з дня його припинення. Відтак належну увагу слід надати порядку спадкування під час дії воєнного стану, адже законодавчими змінами були врегульовані питання стосовно перебігу строку для прийняття спадщини або відмови від її прийняття, оскільки він зупиняється на час дії воєнного стану (не більше ніж на чотири місяці); зміни місця відкриття спадщини та питання заведення спадкової справи, а також особливості видачі Свідоцтв про право на спадщину, що є вкрай актуальними з огляду на ситуацію в нашій країні [16, с. 148].

Значного нормативного врегулювання зазнали питання спадкування, оскільки доступ до Спадкового Реєстру може бути обмежений. За загальним правилом спадкова справа відкривається за місцем відкриття спадщини, а в умовах воєнного або надзвичайного стану – будь-яким нотаріусом за зверненням заявника. За неналежного функціонування Спадкового Реєстру – справа все одно відкривається, проте свідоцтво не видається, допоки справа не буде зареєстрована у цьому реєстрі і не будуть перевірені всі необхідні відомості (наприклад, наявність вже цієї справи, спадкового договору, заповіту). Якщо нотаріусом буде встановлено, що така ж справа була заведена іншим нотаріусом без використання Спадкового Реєстру, то вона передається тому нотаріусу, який відкрив її уперше [17; 18, с. 194].

Оскільки повномасштабна війна спровокувала появу біженців, то з їх появою виникли певні труднощі з місцем відкриття спадщини. Мільйони українців, які опинилися за межами України, зіштовхнулися з цією проблемою. У частині 1 статті 1269 ЦК України вказано, що спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно із спадкодавцем, має подати нотаріусу або в сільських населених пунктах – уповноваженій на це посадовій особі відповідного органу місцевого самоврядування заяву про прийняття спадщини [13]. Також частинами 1 та 2 статті 1270 ЦК України встановлюються строки для прийняття спадщини, а саме строк у шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини. Якщо виникнення у особи права на спадкування залежить від неприйняття спадщини або відмови від її прийняття іншими спадкоємцями, строк для прийняття нею спадщини встановлюється у три місяці з моменту неприйняття іншими спадкоємцями спадщини або відмови від її прийняття [13]. Тобто на прийняття спад-

щини впливають строки. Як зазначається у частині 1 статті 1272 ЦК України, якщо спадкоємець протягом строку не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її. Якщо у спадкоємця наявна поважна причина, через яку він пропустив строки на подання заяви про прийняття спадщини, то згідно з частиною 3 статті 1272 ЦК України такий спадкоємець звертається з позовом до суду, який встановить додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини [13]. В цьому випадку спадкоємець повинен подати до суду докази на підтвердження поважної причини пропуску строків. До поважних причин належить, наприклад, тривала хвороба спадкоємця або перебування на строковій службі в лавах Збройних Сил України. Суд оцінює поважність причини та чи стала ця причина перешкодою для звернення до нотаріусу. Якщо спадкоємець був необізнаний про смерть спадкоємця та пропустив строки, то це не вважається поважною причиною пропуску строків [19, с. 151–152].

Висновки. З проведеного нами аналізу можна побачити, що з початком введення воєнного стану в Україні урядом нашої держави було прийнято чимало нових законодавчих актів, а також оновлено вже чинні нормативно-правові положення у сфері нотаріату. Водночас кожна зі сфер нотаріальної діяльності зазнала змін: починаючи від встановлення осіб нотаріусом для вчинення нотаріальних дій – до здійснення нотаріальних дій, що потребують їх реєстрації у Державних Реєстрах тощо. З вищевикладеного варто виокремити, що держава здійснила низку кроків задля безпеки не лише громадян України, а й їх прав та майна, що вказує на цілісність та обдуманість прийнятих нормативно-правових актів. Окрему увагу слід присвятити питанню щодо інформованості нотаріусів відповідно до прийнятих змін, оскільки згідно з листами Нотаріальної Палати України, нотаріуси змогли швидко отримувати нові роз'яснення щодо своєї діяльності, що як наслідок, змогло забезпечити безпеку громадян України у сфері нотаріату, а також безпеку нотаріусів у сфері їх діяльності. Тому вважаємо, що наша держава намагається в міру надходження тих чи інших проблем, що пов'язані з війною в Україні, вживати всіх необхідних дій задля безпеки громадян України та врегульованої діяльності нотаріусів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Крістева Е. А. (2016). Особливості дотримання нотаріальної таємниці в Україні. *Правова держава*, 21. 282–285.
2. Тимошук О. Г. (2023. Квітень 13–14). Окремі аспекти державного регулювання організації нотаріальної діяльності в Україні в умовах воєнного стану. *Актуальні проблеми права, психології та педагогіки в умовах війни*, Білоцерківський національний аграрний університет соціально-гуманітарний факультет, Біла Церква, 23–25.
3. Резворович К., Краснікова К. (2022. Квітень 29). Робота нотаріату під час військового стану. *Діяльність державних органів в умовах воєнного стану: збірник матеріалів Міжнародного науково-практичного онлайн-семінару, Кривий Ріг*, 362–364.
4. Кракан Р. О. (2022. Грудень 16). Нотаріальні дії в умовах воєнного стану. *Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного*, Одеса: Фенікс, 103–106.
5. Спасова К. І. (2022. Червень 17). Розірвання шлюбу в умовах воєнного стану. *Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття* (до 25-річчя Національного університету “Одеська юридична академія” та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса : Видавничий дім “Гельветика”, Т. 2. 653–655.
6. Роман Д. (2022. Травень 13). Особливості діяльності нотаріусів в умовах воєнного стану. *Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації: матеріали III Міжнародної наукової конференції*, м. Хмельницький. Міжнародний центр наукових досліджень, Вінниця: Європейська наукова платформа, 224–226.

Окремі питання вчинення нотаріальних дій під час воєнного стану в Україні

7. Кабінет Міністрів України. (2022. Червень 24). Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо нотаріату та державної реєстрації в умовах воєнного стану: Постанова (№ 719). [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2022- %D0 %BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2022-%D0%BF#Text)
8. Кабінет Міністрів України. (2022. Лютий 28). Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану: Постанова (№ 164). [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022- %D0 %BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text)
9. Руда О. А. (2022. Листопад 11). Особливості нотаріального посвідчення договорів щодо відчуження нерухомого майна в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми приватного права в умовах євроінтеграційних процесів в Україні: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару, Львів: ЛьвДУВС, 185–189.
10. Кабінет Міністрів України. (2022, Квітень 19). Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо діяльності нотаріусів та функціонування єдиних та державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції, в умовах воєнного стану: Постанова (№ 480). [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2022- %D0 %BF#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2022-%D0%BF#Text)
11. Іліопол І. М. (2022, Червень 17) Деякі особливості вчинення нотаріальних дій щодо цінного майна в умовах воєнного стану. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття” (до 25-річчя Національного університету “Одеська юридична академія” та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса : Видавничий дім “Гельветика”, Т. 2. 770–773.
12. Верховна Рада України. (1993, Вересень 02). Про нотаріат: Закон України (№ 3425-XII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text>
13. Верховна Рада України. (2003. Січень 16). Цивільний Кодекс України: Закон (№ 435-IV). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
14. Письменний О. (2023) Сучасні проблеми інституту нотаріату в умовах воєнного стану. Публічне право, 1 (49). 23-30. doi 10.32782/2306-9082/2023-49-3.
15. Верховна Рада України. (1996. Червень 28). Конституція України: Закон України (№ 254к/96-ВР). [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254 %D0 %BA/96- %D0 %B2 %D1 %80#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254-%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text)
16. Федорчук Ю. О. (2022, Грудень 16) Деякі особливості вчинення нотаріальних дій в умовах воєнного стану. Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного, Одеса: Фенікс, 174–150.
17. Міністерство юстиції України. (2012. Лютий 22). Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ (№ 296/5). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#n677>
18. Бобріченко В. В., Щербина Є. М. (2022. Травень 13) Особливості діяльності нотаріату в умовах воєнного часу. Науковий простір: актуальні питання, досягнення та інновації: матеріали III Міжнародної наукової конференції, м. Хмельницький, Міжнародний центр наукових досліджень, Вінниця: Європейська наукова платформа, 193–195.
19. Марченко О. В., Негіна В. Р. (2023). Проблематика вступу в спадщину під час воєнного стану особами, що виїхали за межі України. Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права, 3. 150-155. doi <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.24>.

REFERENCES

1. Kristieva E. A. (2016). *Osoblyvosti dotrymannia notarialnoi taiemnytsi v Ukraini* [Peculiarities of observing notarial secrecy in Ukraine]. *Pravova derzhava*, 21. 282–285 [in Ukrainian].
2. Tymoshchuk O. H. (2023. Kvitin 13–14). *Okremi aspekty derzhavnoho rehuliuвання orhanizatsii notarialnoi diialnosti v Ukraini v umovakh voiennoho stanu* [Certain aspects of state regulation of the organization of notarial activity in Ukraine under martial law]. *Aktualni problemy prava, psykholohii ta pedahohiky v umovakh viiny*, Bilotserkivskiy natsionalnyi ahrarniyuniversityet sotsialno-humanitarnyi fakultet, Bila Tserkva, 23–25 [in Ukrainian].
3. Rezvorovych K., Krasnikova K. (2022. Kvitin 29). *Robota notariatu pid chas viiskovoho stanu* [Notary work during martial law]. *Diialnist derzhavnykh orhaniv v umovakh voiennoho stanu: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoho nauково-praktychnoho onlain-seminaru*, Kryvyi Rih, 362–364 [in Ukrainian].
4. Krakan R. O. (2022. Hrudin 16). *Notarialni dii v umovakh voiennoho stanu* [Notarial actions under martial law]. *Tsyvilne sudochynstvo ta vykonavche provadzhennia v umovakh voiennoho stanu : materialy vseukr. nauk.-prakt. conf. im. Yu. S. Chervonoho*. Odessa: Feniks, 103–106 [in Ukrainian].

5. Spasova K. I. (2022. Cherven 17). *Rozirvannia shliubu v umovakh voiennoho stanu* [Divorce under martial law]. Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia” (do 25-richchia Natsionalnoho universytetu “Odeska yurydychna akademiia” ta 175-richchia Odeskoi shkoly prava) : u 2 t. : materialy Mizhnar.nauk.-prakt. konf., Odesa : Vydavnychiy dim “Helvetyka”, T. 2. 653–655 [in Ukrainian].
6. Roman D. (2022. Traven 13). *Osoblyvosti diialnosti notariusiv v umovakh voiennoho stanu* [Peculiarities of the activity of notaries in the conditions of martial law]. Naukovyi prostir: aktualni pytannia, dosiahnennia ta innovatsii: materialy III Mizhnarodnoi naukovo konferentsii, m. Khmelnytskyi. Mizhnarodnyi tsentr naukovykh doslidzhen. Vinnytsia: Yevropeiska naukova platforma, 224–226 [in Ukrainian].
7. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022. Cherven 24). *Pro vnesennia zmin do deiakyykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo notariatu ta derzhavnoi reiestratsii v umovakh voiennoho stanu* [On making changes to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding notary and state registration under martial law]: Postanova (№ 719). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-2022-%D0%BF#Text> (accessed 04.10.2023).
8. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022. Liutyi 28). *Deiaki pytannia notariatu v umovakh voiennoho stanu* [Some issues of notary in the conditions of martial law]: Postanova (No. 164). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-%D0%BF#Text> (accessed 05.10.2023).
9. Ruda, O. A. (2022. Lystopad 11). *Osoblyvosti notarialnoho posvidchennia dohovoriv shchodo vidchuzhennia nerukhomoho maina v umovakh voiennoho stanu* Peculiarities of notarization of contracts on alienation of real estate under martial law. Aktualni problemy pryvatnoho prava v umovakh yevrointehratsiinykh protsesiv v Ukraini: zbirnyk tez dopovidei uchasnykiv nauково-praktychnoho seminaru, Lviv: LvDUVS, 185–189 [in Ukrainian].
10. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2022. Kvitin 19). *Pro vnesennia zmin do deiakyykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy shchodo diialnosti notariusiv ta funktsionuvannia yedynykh ta derzhavnykh reiestriv, derzhatelem yakyykh ye Ministerstvo yustytzii, v umovakh voiennoho stanu* [On making changes to some resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding the activities of notaries and the functioning of unified and state registers, the holder of which is the Ministry of Justice, in the conditions of martial law]: Postanova (№ 480). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/480-2022-%D0%BF#Text> (accessed 05.10.2023).
11. Iliopol, I. M. (2022. Cherven 17). *Deiaki osoblyvosti vchynennia notarialnykh dii shchodo tsinnoho maina v umovakh voiennoho stanu* [Some features of performing notarial actions regarding valuable property under martial law]. Yevropeyskyi vybir Ukrainy, rozvytok nauky ta natsionalna bezpeka v realiiakh masshtabnoi viiskovoi ahresii ta hlobalnykh vyklykiv KhKhI stolittia” (do 25-richchia Natsionalnoho universytetu “Odeska yurydychna akademiia” ta 175-richchia Odeskoi shkoly prava) : u 2 t. : materialy Mizhnar.nauk.-prakt. konf., Odesa : Vydavnychiy dim “Helvetyka”, T. 2. 770–773 [in Ukrainian].
12. Verkhovna Rada Ukrainy. (1993. Veresen 02). *Pro notariat* [About the notary]: Zakon Ukrainy (No. 3425-XII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12#Text> (accessed 06.10.2023).
13. Verkhovna Rada Ukrainy. (2003. Sichen 16). *Tsyvilnyi Kodeks Ukrainy* [The Civil Code of Ukraine]: Zakon (№ 435-IV). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (accessed 04.10.2023).
14. Pysmennyi O. (2023) *Suchasni problemy instytutu notariatu v umovakh voiennoho stanu* [Modern problems of the notary institution in the conditions of martial law]. Publichne pravo, 1 (49). 23-30. doi 10.32782/2306-9082/2023-49-3 [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada Ukrainy. (1996. Cherven 28). *Konstytutsiia Ukrainy* [Constitution of Ukraine]: Zakon Ukrainy (№ 254k/96-VR). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Fedorchuk Yu. O. (2022. Hrudin 16). *Deiaki osoblyvosti vchynennia notarialnykh dii v umovakh voiennoho stanu* [Some features of performing notarial acts in the conditions of martial law]. Tsyvilne sudochynstvo ta vykonavche provadzhenia v umovakh voiennoho stanu : materialy vseukr. nauk.-prakt. konf. im. Yu. S. Chervonoho. Odesa: Feniks, 174–150 [in Ukrainian].
17. Ministerstvo yustytzii Ukrainy. (2012. Liutyi 22). *Pro zatverdzhennia Poriadku vchynennia notarialnykh dii notariusamy Ukrainy* [On the approval of the Procedure for the performance of notarial acts by notaries of Ukraine]: Nakaz (№ 296/5). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0282-12#n677> (accessed 07.10.2023).
18. Bobrichenko V. V., Shcherbyna Ye. M. (2022. Traven 13) *Osoblyvosti diialnosti notariatu v umovakh voiennoho chasu* [Peculiarities of notary activity in wartime conditions]. Naukovyi prostir: aktualni pytannia, dosiahnennia ta innovatsii: materialy III Mizhnarodnoi naukovo konferentsii, m. Khmelnytskyi, Mizhnarodnyi tsentr naukovykh doslidzhen, Vinnytsia: Yevropeiska naukova platforma, 193–195 [in Ukrainian].

19. Marchenko, O. V., Niehina, V. R. (2023). *Problematyka vstupu v spadshchynu pid chas voiennoho stanu osobamy, shcho vyikhaly za mezhi Ukrainy* [Issues of inheritance during martial law by persons who left Ukraine]. *Dniprovskiyi naukovyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*, 3. 150–155. doi <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.24> [in Ukrainian].

Дата надходження: 09.08.2023 р.

Maksym Syrovatchenko

Kyiv national university of internal affairs, magister,
assistant to the notary public
m.syrovatchenko@gmail.com

SEPARATE ISSUES OF PERFORMING NOTARIAL DEEDS DURING MARITAL STATE IN UKRAINE

In today's conditions, the research of the legal framework in the field of notary is more relevant than ever. This is due to the fact that in the conditions of martial law, the notary, as well as other structures representing our state, underwent significant changes for the sake of the country's security. That is why the purpose of this article was to study certain aspects of notarial acts during martial law in Ukraine, which focused on research on the disclosure of legislation, protection of citizens' rights, the role of notaries and their duties during martial law on issues such as certification of documents, divorce, execution of powers of attorney, alienation of real estate, inheritance, etc. For this, in the process of writing, we used a number of research methods, namely methods of the philosophical, general scientific and special scientific level. Thus, among the philosophical methods of scientific knowledge, we used such methods as the method of dialectical knowledge (which helped to ensure the objectivity, comprehensiveness, specificity and completeness of the research), as well as the logical method (where the main techniques are analysis and synthesis, induction and deduction, analogy, descent from the concrete to the abstract and from the abstract to the concrete), etc. Among general scientific methods, we used such methods as system analysis, target, technical-legal and comparative-legal methods, which allowed us to comprehensively analyze the legislative provisions that underwent changes in the wartime conditions in the field of notary. At the same time, we also used such special scientific methods as formal-dogmatic (in the analysis of external forms of law) and interpretation of law, which were necessary to clarify the content of a number of principles and norms of national law, which contributed to the identification of certain patterns of formation, functioning and development of the notary in the conditions of war. As a result of the conducted research, we determined that despite the updating and adoption of a number of new normative legal acts in the field of notary, nevertheless, our state managed to inform notaries in a timely manner about all the changes made to legislative acts, which allows us to ensure the security of notaries in the conditions of war in Ukraine not only citizens of Ukraine, but also their rights and property in the field of notary, as well as the safety of notaries in the field of their activities. This gives us reason to assert that Ukraine, as certain problems related to the war in Ukraine arise, take all necessary actions for the safety of Ukrainian citizens and the regulated activity of notaries.

Keywords: notary; notarial acts; war; martial law.